

Een machtig dier dat ons op haar rug neemt

Door Riek Bakker

Deltacongres 3 november 2016

Adaptatie is de kern van het Deltaprogramma om ons land klimaatbestendig en water robuust te maken. Dat gebeurt door ver vooruit te kijken en de opgaven voor die langere termijn te verbinden met korte termijn beslissingen. Niet afwachten, maar de kansen grijpen. Ik ben het daar van harte mee eens en heb ik in mijn projecten ook altijd zo gewerkt.

Water scheidt, we spreken niet voor niets over waterscheiding. De kunst is er voor te zorgen dat water gaat verbinden. De ontwikkeling van de Kop van Zuid in Rotterdam is hier een mooi voorbeeld van. Zuid en Noord waren twee gebieden die met de rug naar elkaar stonden. Daar hoorde een brug bij, een icoon. Ik zal u besparen wat voor moeite dat heeft gekost: kan niet, is te duur, willen ze niet, lukt niet. Die brug is er gekomen en kijk eens wat voor ruimtelijke dynamiek er is op de Kop van Zuid.

Ik wil maar zeggen: Ruimtelijke oplossingen voor samenhangende vraagstukken vragen een samenbindend verhaal, een inspirerende visie. Nu is visie tegenwoordig een vies woord. Onze premier noemde het zelfs 'een olifant die je het zicht beneemt'. Noem mij ouderwets, maar ik zie eerder een machtig dier dat ons op haar rug neemt.

Als voorzitter van de Commissie Gebiedsontwikkeling, bepleitte ik bij de toenmalig directeur-generaal Ruimte de samenvoeging van VROM en Verkeer en Waterstaat. Daar hadden ook wonen en natuur bij moeten, maar dat liep anders.

Wij adviseerden ook verregaande decentralisatie. Samen met provincies zelf gebiedsontwikkeling ter hand nemen, niet steeds naar het Rijk lopen. Een advies onder het motto: 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Ook dat advies is voor een flink deel gehonoreerd. Alleen het tweede deel – 'centraal wat moet' - komt onvoldoende uit de verf.

Worden de vele miljarden die de komende jaren in de ruimtelijke ontwikkeling worden gestoken wel klimaatbewust ingezet? Ik geef veel les aan mensen van Rijkswaterstaat over hoe je dat doet, hopelijk werkt het. En de waterschappen, staan die niet te veel alleen in de opgave om het water met andere ruimtelijke vraagstukken te verbinden? Hebben de gemeenten daar een visie op en een aanpak voor?

Ik heb die decentralisatie zelf bepleit, maar vind wel dat het een gemeenschappelijke Rijkstaak is om de provincies, gemeenten en waterschappen toe te rusten en te enthousiasmeren voor klimaatbewuste, integrale gebiedsontwikkeling in mooie projecten waar bedrijven en burgers meedoen. Partijen helpen bij het ontwikkelen van nieuwe processen en kaders, zonder ze weer de wet te gaan voorschrijven. Dat is geen kwestie van geld, maar aanblazen van nieuw elan.

Wanneer het lukt gaat alles ook makkelijker, sneller, beter en soms goedkoper. Als er dan toch een beetje rijksgeld in gaat, is het zo weer terugverdiend. Klinkt dat te makkelijk? Vraag het aan professor Geert Teisman, hij heeft er boeken vol over geschreven en roept altijd: “ik schrijf erover, maar Rijk doet het!”

Want er is buitendijks gebouwd waar dat steeds riskanter wordt. Bijvoorbeeld in het Drechtstedengebied waar verhoogde rivierwaterafvoer, bodemdaling en zeespiegelstijging samenspannen tegen dichtbevolkt gebied. Gelukkig wordt dat aangepakt en zit de Deltacommissaris daar bovenop. Maar op heel veel andere plaatsen bouwen we nog steeds waar dat niet of in ieder geval waterbewuster zou moeten. Daar wint groei voor nu nog vaak van waarborgen voor straks. Het hemd is nu eenmaal nader dan de rok.

Ik zie het als een gemeenschappelijke Rijkstaak om het waterbewustzijn terug te brengen in de ruimtelijke ontwikkeling. Gelukkig ziet de minister dat ook zo, maar het kan beter. Decentralisatie betekent niet dat je als Rijk niks meer mag vinden of stimuleren. Het is echt hard nodig. Om ervoor te zorgen dat de noodstroom niet meer in de kelder van het ziekenhuis zit, dat infrastructuur langer bruikbaar blijft bij watercalamiteiten, dat overvloedig regenwater slim wordt opgevangen, dat natuur en milieu profiteren van een ruimtelijke inrichting die zich rekenschap geeft van het water.

Ik ben daarbij een groot voorstander van burgerparticipatie. In mijn eigen Krimpenerwaard ben ik onlangs met bewoners en ondernemers een burgerinitiatief gestart om een strategische visie voor de Krimpenerwaard op te stellen. Een boeiend proces onder leiding van een onafhankelijke Waardcommissie met mensen van naam en faam die op persoonlijke titel meedenken. Ook onze Deltacommissaris zit er in, waarvoor ik hem zeer erkentelijk ben.

Die Waardcommissie is een denktank voor extra ontwikkelkracht bij het vitaliseren van de Krimpenerwaard in combinatie met de opgaven van het Deltaprogramma, waaronder de dijkversterking van de Hollandse IJssel. Het is ook een club die nadenkt en adviseert over een vitale Krimpenerwaard met zorg voor het zoete water en oog voor klimaat bij wonen, verkeer, zorg en noem maar op.

Zo ontwikkel je samen plannen én waterbewustzijn. Alle complexe opgaven waaraan ik heb gewerkt, zijn op die manier met inzet van bestuurders en ambtenaren, ondernemers en bewoners tot een oplossing gekomen. Meten, weten en handelen daar gaat het om. Zeker nu we leven in een tijd van participatie moeten overheden daarin mee. Zo werk je samen aan een integrale aanpak, gedragen door een gedeelde visie. Wat mij betreft, iedereen op de rug van die olifant en tegen elkaar zeggen: ‘wat stampen we lekker hè?’

Riek Bakker